

Міністерство освіти і науки України
Львівський інститут економіки і туризму
Львівська обласна державна адміністрація
Львівська міська рада
Львівська асоціація розвитку туризму
Вища школа туризму і екології в Сухій Бескидській (Польща)
Гданський університет (Республіка Польща)
Інститут сільського господарства та агрокультурного розвитку Польської Академії Наук
(Польща)
Інститут підприємницької діяльності (м. Мінськ, Білорусія)
Кишинівський університет туризму (Universitatea «PERSPECTIVA-INT») (Республіка Молдова)

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції
«СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ»

16 травня 2019 року

ЛЬВІВ 2019

УДК 338.48-1

«Сучасні проблеми розвитку туризму в Україні»: [Текст]: Зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 16 травня 2019 р.) / Міністерство освіти і науки України, Львівський інститут економіки і туризму. — Львів: ГАЛИЧ-ПРЕС, 2019. — 250 с.

У збірнику представлені статті, що стосуються теоретичних засад і прикладних проблем розвитку туризму та туристичних послуг в Україні. Висвітлено соціально-економічні та політико-правові вектори розвитку туристичних дестинацій регіонів, податково-фінансові та обліково-аналітичні аспекти потенційних можливостей та загроз функціонування ринку туристичних послуг, стратегічні пріоритети та інноваційно-інвестиційні вектори розвитку туристичної галузі України в умовах євроінтеграції.

Для науковців, науково-педагогічних працівників, аспірантів, працівників туристичної галузі, студентів вищих навчальних закладів та широкого кола читачів.

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Міністерство освіти і науки України

Львівський інститут економіки і туризму

Львівська обласна державна адміністрація

Львівська міська рада

Львівська асоціація розвитку туризму

Вища школа туризму і екології в Сухій Бескидській (Польща)

Гданський університет (Республіка Польща)

Інститут сільського господарства та агрокультурного розвитку Польської Академії Наук (Польща)

Інститут підприємницької діяльності (м. Мінськ, Білорусія)

Кишинівський університет туризму (Universitatea «PERSPECTIVA-INT») (Республіка Молдова)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Бочан Ігор Омелянович, д.е.н., проф., ректор Львівського інституту економіки і туризму, голова оргкомітету;

Анісімович-Шевчук Ольга Зенонівна, к.політ.н., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін, проректор з науково-педагогічної роботи і туризму

Савіцька Наталія Володимирівна, к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки та інвестиційної діяльності Львівського інституту економіки і туризму

Свелеба Наталія Андріївна, к.е.н., доцент кафедри обліку і фінансів Львівського інституту економіки і туризму

Клювак Оксана Володимирівна, к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки та інвестиційної діяльності, начальник відділу науки і міжнародної співпраці Львівського інституту економіки і туризму, голова оргкомітету;

Дорош Юлія Степанівна, викладач кафедри туризму і готельної справи, завідувач лабораторії інноваційних технологій в туризмі Львівського інституту економіки і туризму

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

© ЛІЕТ, 2019

© Автори статей

© Вид-во «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2019

ISBN 978-617-7617-39-5

Ministry of Education and Science of Ukraine
Lviv institute of Economics and Tourism
Lviv Regional State Administration
Lviv city Council
Lviv Association of Tourism Development
The University College of Tourism and Ecology in Sucha Beskidzka (Poland)
Gdansk University (Poland)
Institute of Rural and Agricultural Development of Polish Academy of Sciences (Warsaw, Poland)
Institute of Entrepreneurial Activity (Minsk, Belarus)
University «Perspectiva -INT» (Kishinev, Moldova)

International Scientific and Practical Conference
«MODERN PROBLEMS OF TOURISM DEVELOPMENT
IN UKRAINE»

May 16, 2019

LVIV 2019

UDC 338.48-1

«Modern problems of tourism development in Ukraine» : [Text]: Proceedings of the International scientific and practical conference (Lviv, May 16, 2019 p.) / Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv institute of Economics and Tourism. – Lviv: HALYCH-PRESS, 2019. — 250 p.

Conference Proceedings include papers relating to theoretical foundations and applied problems of the tourism and tourism services development in Ukraine. Socio-economic and political/legal vectors of the development of regional tourism destinations, tax and financial, accounting-analytical aspects of potential opportunities and threats of the tourism market functioning are analyzed. Strategic priorities and innovative investment vectors of the tourism industry of Ukraine under the conditions of European integration are substantiated.

For scientists, academic staff, PhD students, higher educational establishments' students, tourism industry workers.

ORGANISERS OF THE CONFERENCE:

Ministry of Education and Science of Ukraine

Lviv institute of Economics and Tourism

Lviv Regional State Administration

Lviv city Council

Lviv Association of Tourism Development

The University College of Tourism and Ecology in Sucha Beskidzka (Poland)

Gdansk University (Poland)

Institute of Rural and Agricultural Development of Polish Academy of Sciences (Warsaw, Poland)

Institute of Entrepreneurial Activity (Minsk, Belarus)

University «Perspectiva -INT» (Kishinev, Moldova)

EDITORIAL BOARD:

I. Bochan – Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor, Rector of the Lviv institute of Economics and Tourism, Editor-in-Chief;

O. Anisimovych-Shevchuk – Candidate of Political Sciences (PhD), docent of the Department of Social and Humanities Disciplines, Vice-rector on Scientific-Pedagogical work and Tourism of the Lviv institute of Economics and Tourism;

N. Savitska – Candidate of Economic Sciences (PhD), docent of the Department of the International Economics and Investment Activity of the Lviv institute of Economics and Tourism;

N. Sveleba – Candidate of Economic Sciences (PhD), docent of the Department of Accounting and Finance of the Lviv institute of Economics and Tourism;

O. Kliuvak – Candidate of Economic Sciences (PhD), docent of the Department of the International Economics and Investment Activity, Head of the Department of Science and International Cooperation of the Lviv institute of Economics and Tourism;

Yu. Dorosh, lecturer of the Department of Tourism and Hotel Business, Head of the Laboratory of Innovative Technologies in Tourism of the Lviv institute of Economics and Tourism.

All authors are responsible for the content of their paper.

© LIET, 2019

© Authors of the papers

© «HALYCH-PRESS», 2019

ISBN 978-617-7617-39-5

ЗМІСТ

<i>Бочан І. О.</i> Вступне слово.....	9
СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ РЕГІОНІВ	
<i>Рутинський М. Й.</i> Україна на ринку міжнародного туризму: глобальні тренди та національні виклики.....	10
<i>Голод А. П.</i> Модернізаційна парадигма регіонального розвитку туризму: безпековий аспект	26
<i>Сливка Р. Р.</i> Розвиток туризму в регіонах заморожених конфліктів: політико-географічний аспект.....	31
<i>Макогін З. Я., Ганський В. О.</i> Соціально-економічні наслідки розвитку туризму в країнах, що розвиваються.....	39
<i>Лозинський Р. М.</i> Сучасні тренди в рекламуванні туристичних дестинацій	44
<i>Ковальчук І. П.</i> Створення кадастру туристських об'єктів як актуальне завдання туризмології і кадастру.....	48
<i>Беценко Т. П.</i> Краєзнавство як фундаментальна основа підготовки майбутніх фахівців з галузі «туризм»: теоретичні поняття	54
<i>Стецький В. В.</i> Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» в системі проведення туристичних навчальних практик студентів Львівського національного університету імені Івана Франка	57
<i>Петлін І. В.</i> Теоретико-методичні засади оцінки ефективності функціонування підприємств готельного господарства: таксономічний підхід	62
<i>Крупін В., Федюшин В. В.</i> Кластеризація як основа розвитку туристичного бізнесу.....	68
<i>Зінько Ю. В., Мальська М. П., Дубіс Л., Камінська В., Сольські М.</i> Проблеми формування і функціонування кластерів сільського туризму України і Польщі	71
<i>Білецький М. І., Котик Л. І.</i> Туризм як інноваційний вектор розвитку господарства Львівської області	77
<i>Анісімович-Шевчук О. З., Матвієнків С. М.</i> Перспективи розвитку туристичної дестинації городочини львівської області в контексті реформи децентралізації влади в Україні.....	88
<i>Скабара Р. М., Курах О.</i> Соціальні аспекти розвитку молодіжного туризму у Львівській області	95
<i>Атаманюк Я. Д., Горбова М. Я.</i> Перспективні напрями розвитку туризму у Долинському районі Івано-Франківської області.....	99
<i>Субота М. В.,</i> санаторно-курортні підприємства як соціально-економічний вектор розвитку туризму.....	104
<i>Гілецький Й. Р., Тимофійчук Н. М.</i> Природний туристично-рекреаційний потенціал Верховинського та Путильського адміністративних районів.....	107
<i>Сусол Н. Я., Матвій-Лозинська Ю. О., Кондратюк Л. В.</i> Аспекти крос-культурних комунікацій в сфері гостинності.....	113
<i>Бучко Р. С., Озимок Г. В.</i> Роль народних промислів у формуванні туристичного продукту Яворівського району	117
<i>Дорош Ю. С.</i> Кав'ярні Львова як фактор формування туристичного бренду міста	122

СЕКЦІЯ 2. ПОДАТКОВО-ФІНАНСОВІ ТА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПОТЕНЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ТА ЗАГРОЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

<i>Коркуна О. І., Цільник О. Я.</i> Місце рекреаційного, культурно-мистецького, готельного та спортивного виду діяльності у формування бюджету об'єднаних територіальних громад	127
<i>Свелеба Н. А., Скоропад І. С.</i> Зарубіжний досвід податкового стимулювання туристичного бізнесу	132
<i>Островська Г. В.</i> Вплив системи оподаткування на розвиток туризму в Україні	137
<i>Банера Н. П., Пилипенко С. М.</i> Моніторинг рівня податкового навантаження підприємств туристичної сфери України.....	142
<i>Майор О. В., Гелей Л. О.</i> Фінансово-кредитний механізм розвитку підприємств сфери туризму: теоретичні і практичні аспекти	149
<i>Атаманчук З. А.</i> Перспективи розвитку міжнародного туризму в умовах цифровізації економіки.....	155
<i>Савіцька О. П., Савіцька Н. В., Щур О. М.</i> Дослідження ризиків у туризмі.....	161
<i>Тимчишин-Чемерис Ю. В., Гончаренко І. В., Крайждан А. В.</i> Управління економічною безпекою та конкурентоспроможністю підприємств туристичної діяльності у регіонах України.....	171

СЕКЦІЯ 3. СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

<i>Didovych I., Fursina O., Ziubryk D.</i> Tourism in Ukraine – general overview	178
<i>Погорілко О.І.</i> Україна для іноземних туристів: привабливість та бренди	181
<i>Дутка Г. Я.</i> Інноваційні підходи підготовки магістрів туристичного бізнесу.....	185
<i>Дребот О. І., Килин О. В.</i> Місце стратегічного партнерства в розвитку туристичної сфери в умовах глобалізації та міжнародної інтеграції.....	192
<i>Козловський В. В., Вітер О.М., Стручок Н.М.</i> Механізми забезпечення конкурентоспроможності туристичного бізнесу в умовах євроінтеграції	198
<i>Гальків Л. І., Дембіцька І., Мазурик Е.</i> Туристичні та міграційні аспекти розвитку освітнього потенціалу у зрізі українсько-польських стосунків	204
<i>Смирнов І. Г.</i> Створення та використання спільного транскордонного українсько-польського турпродукту етнічного вірменського туризму на підставі вірменської спадщини у Польщі.....	210
<i>Безтелесна Л. І., Пляшко О. С., Малков Д. І.</i> Прогнозування розвитку туристичного і харчового бізнесу України та Польщі.....	214
<i>Подвірна Х. Є.</i> Інвестиційна привабливість туристичного кластеру Львівщини	223
<i>Кузик С. П.; Борсук Ю. В.</i> Транспортне забезпечення Львова та його значення у розвитку міжнародного туризму	229
<i>Цимбала О. С.</i> Інноваційні музеї в сучасному світі (на прикладі музеїв Азії)	236
<i>Петрушка Т. О., Крет І. З.</i> Оцінювання інноваційних процесів у туристичній галузі України.....	242
<i>Замрій О. М.</i> Інноваційні підходи у процесі кадрового забезпечення підприємств туристичної індустрії	244

CONTENTS

<i>Bochan I.</i> Introductory words.....	9
SECTION 1. SOCIO-ECONOMIC AND POLITICAL/LEGAL VECTORS OF THE DEVELOPMENT OF REGIONAL TOURISM DESTINATIONS	
<i>Rutynskiyi M.</i> Ukraine on the market of international tourism: global trends and national challenges.....	10
<i>Holod A.</i> Modernization paradigm of regional tourism development: safety and security aspect.....	26
<i>Slyvka R.</i> Development of tourism in regions of frozen conflicts: politico-geographical aspect.....	31
<i>Makohin Z., Ganski U.</i> Socio-economic consequences of tourism development in developing countries	39
<i>Lozynskyy R.</i> Modern trends in advertising of tourist destinations	44
<i>Kovalchuk I.</i> Creating the cadastre of tourist objects as the actual task of tourismology and cadastre.....	48
<i>Betsenko T.</i> Education as a fundamental basis for training future specialists in the field of «tourism»: theoretical concepts.....	54
<i>Stetskiy V.</i> National historical-archaeological reserve «Olvia» in the system of training training practices of students of the Lviv National University in the name of Ivan Franka	57
<i>Petlin I.</i> Theoretical and methodological principles of evaluation of the efficiency of the functioning of enterprises of the agricultural enterprise: taxonomic approach.....	62
<i>Krupin V., Fedyshyn V.</i> Clusterization as a basis for the development of tourist business.....	68
<i>Zinko Yu., Malska M., Dubis L., Kaminska V.</i> Rural tourism clusters in Ukraine and Poland: problems of development and functioning.....	71
<i>Biletskyi M., Kotyk L.</i> Tourism as an innovative vector in the development of Lviv region economy	77
<i>Anisimovych-Shevchuk O., Matviienkiv S.</i> Prospects for the development of the tourist destination of Gorodok district of Lviv region in the context of the reform of the decentralization of the power in Ukraine	88
<i>Skabara R., Kurakh O.</i> Social aspects of the development of youth tourism in the lviv region.....	95
<i>Atamaniuk Ya., Horbova M.</i> The perspective directions of tourism development in Dolinskyi district of Ivano-Frankivsk region	99
<i>Hiletskyi Yo., Timofijchuk N.</i> The natural tourist and recreational potential of Vurkhovyna and Putil administrative districts	104
<i>Susol N., Matviyiv-Lozynska Yu., Kondratiuk L.</i> Cross-cultural communication aspects in the hospitality industry	107
<i>Buczko R., Ozymok G.</i> Rola rzemiosła sztuki ludowej w kształtowaniu produktu turystycznego rejonu Jaworowskiego	113
<i>Dorosh Yu.</i> Lviv cafés as a factor of the forming city tourist brand	117

SECTION 2. TAX AND FINANCIAL, ACCOUNTING-ANALYTICAL ASPECTS OF POTENTIAL OPPORTUNITIES AND THREATS OF THE TOURISM MARKET FUNCTIONING

<i>Korkuna O., Tsilnyk O.</i> The place of recreation, culture, arts, hotel and sports activity in forming of the budgets of consolidated territorial communities	127
<i>Sveleba N., Skoropad I.</i> Foreign experience of tax stimulation of tourist business.....	132
<i>Ostrovska G.</i> Influence of taxation system for development of tourism in Ukraine	137
<i>Banera N., Pylypenko S.</i> Monitoring of the tax burden level of the tourist sphere enterprises in Ukraine.....	142
<i>Maior O., Geley L.</i> Financial-credit mechanism of development of enterprises the of tourism: theoretical and practical	149
<i>Atamanchuk Z.</i> Perspectives for international tourism development in the conditions of digital economy.....	155
<i>Savitska O., Savitska N., Shur O.</i> Research of risks in tourism.....	161
<i>Tymchyshyn-Chemerys Ju., Honcharenko I., Kraijdan A.</i> Management of economic security and competitiveness of enterprises of tourism activity in the regions of Ukraine	171

SECTION 3. STRATEGIC PRIORITIES AND INNOVATIVE INVESTMENT VECTORS OF THE TOURISM INDUSTRY OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

<i>Didovych I., Fursina O., Ziubryk D.</i> Tourism in Ukraine – general overview	178
<i>Pohorilko O.</i> Ukraine for foreign tourists:attractivity and brands	181
<i>Dutka H.</i> Innovative approaches to preparing masters for tourism business	185
<i>Drebot O., Kylyn O.</i> The place of strategic partnership in the development of tourism sphere under the conditions of globalization and international integration	192
<i>Kazlouski V., Viter O., Struchok N.</i> Mechanisms of providing competitiveness of tourist business in european integration	198
<i>Halkiv L., Debicka J., Mazurek E.</i> Tourist fnd migration aspects of development of rducation potential in the cut of ukrainian-polish relations.....	204
<i>Smyrnov I.</i> Creation and use of the joint transboundary ukrainian-polish tourist product for ethnic armenian tourism on the base of armenian heritage in Poland.....	210
<i>Beztelesna L., Pliashko O., Malkov D.</i> Forecasting the development of tourism and food business of Ukraine and Poland	214
<i>Podvirna Kh.</i> Investment attraction of the tourist cluster of Lviv region	223
<i>Kuzyk S., Borsuk Yu., Kuzyk P.</i> Transport provision of the Lviv and its importance in the development of international tourism	229
<i>Tsybala O.</i> Innovative museums in the modern world (on the example of the museums of Asia)	236
<i>Petrushka T., Kret I.</i> Assessment of innovation processes in the tourism branch of Ukraine..	242
<i>Zamrii O.</i> Innovative approaches on the process of the staff support of the tourist industry enterprises.....	244

Ще одним завданням навчальної практики було вивчення стану сучасних інфраструктурних ресурсів включно із способи та засоби пересування, наявністю готельно-ресторанних послуг які можуть залучатись до послуг туристів.

Третій етап навчальної історично-краєзнавчої практики включав фахове опрацювання зібраних матеріалів польових (експедиційних) досліджень. Як підсумковий результат її завершення і оцінювання, студентам пропонувалось на підставі вивчених наукових літературних джерел історії поширення античних поселень й культури, отриманої інформації під час екскурсій, а також знань екскурсійної майстерності, розробити авторський варіант екскурсії об'єкту дослідження з врахуванням, що він є багатограним інформаційним ресурсом і створює особливий пізнавально-емоційний зв'язок екскурсантів із античним історичним минулим і подати його керівникам практики як підсумкова навчальна науково-пошукова робота

Висновки. Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія» є унікальним навчальним об'єктом для проведення студентських навчальних практик із поглиблення науково-теретичних знань із визначення і застосування туристичного потенціалу Північного Причорномор'я України у практичній туристичній діяльності.

Список використаних джерел

1. Поважна Л.І. Теоретико-методичні засади практичної підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі / Л.І. Поважна // Культура і освіта фахівців туристичної сфери: сучасні тенденції та прогнози; матеріали III міжнар. наук.-практ.конф. – К.:КУТЕП, 2005. – С.59-73.

2. Сорокіна Г.О. Туристсько-краєзнавча практика як необхідна умова фахової підготовки фахівців туристичної галузі. Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Частина III. – 2013. - №18 (227). – С.130-135.

УДК 33.338.48

**Петлін Ірина Володимирівна, к.е.н., доцент,
Львівський інститут економіки і туризму, м. Львів, Україна**

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА: ТАКСОНОМІЧНИЙ ПІДХІД

**Iryna Petlin, Candidate of Economics Sciences (PhD), Docent,
Lviv Institute of Economics and Tourism, Lviv, Ukraine**

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF THE FUNCTIONING OF ENTERPRISES OF THE AGRICULTURAL ENTERPRISE: TAXONOMIC APPROACH

Стаття присвячена дослідженню тенденції розвитку підприємств готельного господарства та оцінці ефективності їх функціонування контексті методу таксономії. Автором запропоновано алгоритм та ідентифіковано коло діагностичних ознак для здійснення таксономічного аналізу. Базисними компонентами для таксономічного аналізу визначено функціональні показники, показники якісного забезпечення, показники фінансово-господарської діяльності та показники ефективності управління. Розроблений науково-методичний підхід таксономічної оцінки ефективності функціонування підприємств готельного господарства є передумовою формування інтегрального коефіцієнта.

Ключові слова: таксономічний аналіз, прямиий і модифікований коефіцієнт розвитку, вектор-еталон, компоненти діяльності підприємства.

The article is devoted to research of tendencies of development of enterprises of a hotel industry and estimation of efficiency of their functioning in a context of method of taxonomy. The algorithm is proposed and the range of diagnostic features is identified for taxonomic analysis. The basic components for taxonomic analysis are determined: functional indicators, indicators of quality assurance, indicators of financial and economic activity and indicators of

management efficiency. The scientific-methodical approach of taxonomic estimation of efficiency of functioning of hotel industry enterprises on the basis of integral coefficient is developed.

Keywords: *taxonomic analysis, direct and modified coefficient, vector-standard, components of the enterprise.*

Постановка проблеми. Основним вектором формування конкурентних переваг підприємств готельного господарства в умовах посилення мінливості ділового середовища, виступає впровадження новітніх методів оцінки ефективності їх функціонування, які дозволятимуть оптимально використовувати наявний потенціал та враховувати загрози та можливості зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінка ефективності господарської діяльності, управлінських рішень, витрат економічних ресурсів, а також конкретні технології та засоби забезпечення ефективного функціонування підприємств становлять особливий інтерес як для вчених, так і для економістів-практиків. Серед зарубіжних вчених варто виділити таких: Л. Мейсел, К. Макнейр, Р. Ланч, К. Кросс, К. Адамс, П. Робертс, Ю. Вебер, Р. Каплан і Д. Нортон. Проте оцінці ефективності функціонування господарюючих суб'єктів присвячено низку праць вітчизняних учених-економістів, серед яких варто відзначити Шеремета О. Д., Сайфуліна Р. С., Ковальова В. В., Волкову О. М., Сурміну Ю. П., Федулову Л. І., Белого А. П., Лисенко Ю. Г., Мадих А. А., Макарова К. Г., Осипова В. І., Іващенко Н. П. та інші.

Враховуючи значні напрацювання науковців у цій сфері, вважаємо, що існує об'єктивна необхідність теоретичного і практичного узагальнення процесів оцінки ефективності господарської діяльності суб'єктів підприємництва та впровадження нових методів оцінки на основі таксономічного підходу.

Метою дослідження є розробка теоретико-методичних положень щодо оцінювання ефективності діяльності підприємств готельного господарства на основі таксономічного підходу.

Оцінка ефективності функціонування підприємств готельного господарства включає визначення поточного фінансово-господарського стану підприємств й динаміку його змін, а також можливі шляхи вирішення проблем за результатами розрахунків, оцінку та інтерпретацію фінансових показників.

В наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених окреслено різноманітні методи оцінки, що використовуються для діагностики рівня ефективності діяльності підприємства, його фінансового стану, потенціалу тощо. Серед них варто відзначити: інтегральний підхід, системний підхід, метод ранжування, кореляційний, регресійний аналіз, метод еталонних зразків, метод коефіцієнтів, експертних оцінок, рейтинговий підхід тощо. Переважна більшість зазначених вище підходів ґрунтуються на оцінці ресурсної складової, що, не дає змоги комплексно та об'єктивно оцінити чи фінансовий стан, чи потенціал підприємств. Кожна із них має право на існування, оскільки дозволяє на основі спеціально підібраної групи індикаторів здійснити оцінку досліджуваного об'єкта. Вибір індикаторів в основному залежить від мети аналізу, специфіки діяльності об'єкта та його галузевої приналежності.

Комплексний аналіз наукових праць дозволив запропонувати таксономічний метод для оцінки ефективності функціонування підприємств готельного господарства, який дасть можливість об'єктивно провести діагностику функціонування цих підприємств у поєднанні коефіцієнтного, еталонного та інтегрального підходу.

Таксономічний показник розраховується за класичним алгоритмом таксономічного аналізу [1, с.668-675]: формування матриці спостережень, стандартизація елементів матриці спостережень, ідентифікація еталона, визначення відстані між окремими спостереженнями і еталоном, розрахунок таксономічного коефіцієнта.

Алгоритм розрахунку таксономічного показника ефективності функціонування підприємств готельного господарства подано на рис. 1.

Рис. 1. Послідовність розрахунку таксономічного показника ефективності функціонування підприємств готельного господарства

Виконання розрахунків згідно таксономічного підходу розпочинається із побудови матриці спостережень по об'єктах дослідження (X):

$$X = \begin{array}{c|cccccccc} & \text{Економічна підсистема санаторно-курортного закладу} & X_{11} & X_{12} & & & & & \\ & X_{13} & \dots & X_{1k} & \dots & X_{1n} & & & \\ X = & X_{21} & X_{22} & X_{23} & \dots & X_{2k} & \dots & X_{2n} & \\ & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \\ & X_{i1} & X_{i2} & X_{i3} & \dots & X_{ik} & \dots & X_{in} & \end{array}$$

де, w – число спостережних одиниць (років);

n – число ознак (кількість параметрів / показників за якими здійснюється оцінка);

X_{ik} - значення ознаки k для одиниці i .

У даному випадку застосування таксономічного показника полягає у необхідності сформулювати такі показники, що дозволяють максимально охопити ознаки, риси та характеристики визначеної групи, яка визначає ефективність функціонування підприємств готельного господарства.

Застосування таксономічного показника полягає у необхідності сформулювати такі показники, що дозволяють максимально охопити ознаки, риси та характеристики визначеної групи, яка визначає ефективність функціонування підприємств готельного господарства.

Для забезпечення адекватної оцінки таксономічного показника обрані показники згруповано в чотири групи, що характеризують ефективність функціонування підприємств готельного господарства (табл. 1).

Таблиця 1

Сукупність цільових показників розрахунку таксономічного показника ефективності функціонування підприємств готельного господарства

	Вектор виміру			
	Група 1	Група 2	Група 3	Група 4
	Функціональні показники	Показники якісного забезпечення	Показники фінансово-господарської діяльності	Показники ефективності управління
Цільові показники	Кількість готелів, одиниць	Кількість структурних підрозділів сфери сервісу, одиниць	Доходи від надання послуг, тис. грн.	Коефіцієнт раціональності структури управління
	Кількість місць, одиниць	Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб	Фактичні витрати на один день перебування, грн.	Коефіцієнт централізації управлінських функцій
	Кількість осіб, що перебували в готелях, осіб	Середня місткість, місць	Загальна вартість перебування, тис. грн.	Коефіцієнт контролю
	Кількість номерів в готелях, одиниць	Середня тривалість перебування, днів	Дохід на одне ліжко-місце, тис. грн.	Коефіцієнт рентабельності управління
	Кількість фактично проведених ліжко-днів, одиниць	Коефіцієнт використання місткості	Витрати на 1 грн. реалізованих готельних послуг, грн.	Коефіцієнт ефективності витрат на управління
			Рентабельність проданих послуг	

Серед запропонованих показників домінують однонаправлені показники (збільшення їх значення призводить до збільшення результативного показника), однак є і такі, що мають протилежний характер (показники пов'язані з витратами підприємств готельного господарства).

Наступним етапом є стандартизація показників матриці.

В статистичному аналізі часто використовують різні методи стандартизації: приведення їх до оптимального рівня, використання нормалізуючої функції (максимізація, мінімізація), співвідношення до середньоарифметичної значення ознаки, урахування стандартного відхилення ознаки. Найбільш розповсюдженим способом стандартизації є стандартизація за наступною формулою [2, с.8]:

$$Z_{ik} = \frac{x_{ik} - x_k}{s_k},$$

причому

$$\bar{x}_k = \frac{1}{w} \sum_{i=1}^w x_{ik},$$

$$S_k = \sqrt{\frac{1}{w} \sum_{i=1}^w (x_{ik} - \bar{x}_k)^2},$$

де Z_{ik} - стандартизоване значення ознаки k ;

x_{ik} - значення ознаки k для одиниці i ;

$\bar{x}_k$ - середнє значення k ;

S_k - стандартне (середньоквадратичне) відхилення ознаки k .

Після розрахунку показників і побудови стандартизованих матриць потрібно здійснити розподіл показників в залежності від характеру їх впливу на ефективність функціонування підприємств готельного господарства.

Таблиця 2

Вплив показників на ефективність функціонування підприємств готельного господарства

Показник	Характеристика впливу
Група 1. Функціональні показники	
Кількість готелів, одиниць	Зростання зазначених показників буде позитивно впливати на ефективність функціонування підприємств готельного господарства
Кількість місць, одиниць	
Кількість осіб, що перебували в готелях, осіб	
Кількість номерів в готелях, одиниць	
Кількість фактично проведених ліжко-днів, одиниць	
Група 2. Показники якісного забезпечення	
Кількість структурних підрозділів сфери сервісу, одиниць	Зростання засвідчує якість готельного обслуговування за рахунок широкого спектру послуг, придатність та безпечність готельного комплексу, якість обслуговування та ефективність використання номерного фонду
Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб	
Середня місткість, місць	
Середня тривалість перебування, днів	
Коефіцієнт використання місткості	
Група 3. Показники фінансово-господарської діяльності	
Доходи від надання послуг, тис. грн.	Збільшення свідчить про ефективність функціонування підприємств готельного господарства
Фактичні витрати на один день перебування, грн.	Зменшення витрат, пов'язаних із наданням готельних послуг і збільшує рівень його прибутку
Загальна вартість перебування, тис. грн.	
Витрати на 1 грн. реалізованих готельних послуг, грн.	
Рентабельність проданих послуг	Збільшення свідчить про зростання прибутковості підприємства
Дохід на одне ліжко-місце, тис. грн.	Збільшення свідчить про ефективність використання ліжко-місця

Група 4. Показники ефективності управління	
Коефіцієнт раціональності структури управління	Чим більш раціональною буде структура управління, тим ефективніше працюватимуть підприємства готельного господарства
Коефіцієнт централізації управлінських функцій	Чим менший коефіцієнт від одиниці, тим більший ступінь децентралізації управління.
Коефіцієнт контролю	Збільшення показника, буде впливати на ефективність роботи персоналу та підприємств готельного господарства вцілому
Коефіцієнт рентабельності управління	Збільшення показника свідчатиме про раціональну структуру управління
Коефіцієнт ефективності витрат на управління	Зменшення витрат, пов'язаних із управлінням збільшуватиме рівень прибутку

На основі запропонованого поділу показників формується еталон-розвитку, який включає найбільші значення ознак стимуляторів і найнижчі – дестимуляторів. Еталон розвитку являє собою точку E_0 з координатами так [2, с.8]: $Z_{01}, Z_{02}, \dots, Z_{0n}$,

$$\text{де } Z_{0q} = \max_{Z_{pq}}, \text{ якщо } q \in I,$$

$$Z_{0q} = \min_{Z_{pq}}, \text{ якщо } q \in I, (q \neq 1, \dots, n),$$

Причому I – множина стимуляторів, Z_{pq} – стандартизоване значення ознаки q для одиниці p .

Наступним етапом є розрахунок евклідової відстані аналізованого підприємства до точки еталона ($C_{вi0}$) [2, с.9]:

$$C_{вi0} = \left[\sum_{q=1}^n (Z_{iq} - Z_{0q})^2 \right]^{\frac{1}{2}} (i = 1, \dots, w),$$

Значення відстаней є вихідними величинами, що у подальшому слугують основою для розрахунку показника рівня розвитку ефективності функціонування фінансово-економічного механізму управління діяльністю, який здійснюється за формулою:

$$K_i = 1 - \frac{C_{ei0}}{C_0}, \text{ де}$$

$$C_0 = \overline{C_0} + 2S_0,$$

$$\overline{C_0} = \frac{1}{w} \sum_{i=1}^w C_{ei0},$$

$$S_0 = \left[\frac{1}{w} \sum_{i=1}^w (C_{ei0} - \overline{C_0})^2 \right]^{\frac{1}{2}},$$

де K_i – таксономічний показник рівня ефективності функціонування фінансово-економічного механізму управління діяльністю готельних підприємств;

S_0 – стандартизоване відхилення відстаней;

C_0 – відстань до еталонної точки з урахуванням стандартних відхилень;

$\overline{C_0}$ – середнє арифметичне значення відстаней.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Науковою новизною є застосування методу таксономії для оцінки ефективності функціонування підприємств готельного господарства. На основі запропонованого алгоритму можна здійснити таксономічну оцінку ефективності функціонування підприємств готельного господарства, що буде предметом наших подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Айвазян С. Классификация многомерных наблюдений / С. Айвазян, З. Бажаева, О. Староверова. М.: Статистика, 1974. – 769 с.
2. Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічної роботи з курсу «Організація та управління на підприємствах ЖКГ» (для студентів денної форми навчання спеціальностей 7.092203, 8.092203 – «Електромеханічні системи автоматизації та електропривод») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Дворкін С. В. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 24 с.
3. Плюта В. Порівняльний багатовимірний аналіз в економічних дослідженнях: методи таксономії та факторного аналізу / В. Плюта; переклад з польської В.В. Іванова. – М. : Статистика, 1980. – 151 с.

УДК 338.48

Крупін Віталій, асист.-проф.,

Інститут сільського й агрокультурного розвитку Польської Академії Наук, м. Варшава,
Польща

Федишин Василина Василівна, аспірант,

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич,
Україна

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Vitaliy Krupin, Assistant profesor,

Institute of Rural and Agricultural Development of Polish Academy of Sciences, Warsaw,
Poland

Vasylyna Fedyshyn, PhD student

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, Drohobych, Ukraine

CLUSTERIZATION AS A BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF TOURIST BUSINESS

У статті досліджено сутність та основні види кластерів. Зазначено основну відмінність між класичною теорією кластерів та інноваційним кластером. Виокремимо найбільш типові кластери туризму (курортно-оздоровчий, культурно-пізнавальний, діловий підкомплекс, спортивний комплекс, екологічний, релігійний, розважальний підкомплекс). Визначено основні етапи розвитку туристичних кластерів. Досліджено основні переваги створення кластерів для суб'єктів господарювання, органів влади та академічних установ.

Ключові слова: кластер, туризм, суб'єкти господарювання, туристичні послуги, інноваційний кластер, академічні установи, органи державної влади.

The article explores the essence and main types of clusters. The main difference between the classical cluster theory and the innovation cluster is noted. Let's single out the most typical clusters of tourism (health resort, cultural and cognitive, business subcomplex, sports complex, ecological, religious, entertainment subcomplex). The main stages of development of tourist clusters are determined. The main advantages of creating clusters for business entities, authorities and academic institutions are explored.

Keywords: cluster, tourism, business entities, tourist services, innovation cluster, academic institutions, state authorities.

Постановка проблеми. В час висококонкурентного середовища прискорений розвиток суб'єктів господарювання у туристичній сфері можливий за рахунок формування інноваційних кластерів. Основною перевагою кластерного підходу є мікроекономічна складова кожного учасника кластеру, яка дозволяє сформувати в одне ціле ряд взаємозалежних переваг різних суб'єктів господарювання.